

PRESUDA PRVOSTUPANJSKOG SUDA (treće prošireno vijeće)

3. lipnja 1999. (*)

„Državne potpore – Javna televizija – Pritužba – Tužba zbog propusta – Komisijina obveza provođenja istrage – Rok – Postupak na temelju članka 88. stavka 2. UEZ-a (bivši članak 93. stavak 2.) – Ozbiljne poteškoće – Članak 81. UEZ-a (bivši članak 85.) – Poziv – Zauzimanje stajališta – Članak 86. UEZ-a (bivši članak 90.) – Dopuscenost”

U predmetu T-17/96,

Télévision française 1 SA (TF1), društvo osnovano u skladu s francuskim pravom, sa sjedištem u Parizu, koje zastupaju Georges Vandersanden, Jean-Paul Hordies i Agnès Maqua, odvjetnici iz Bruxellesa, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu Fiduciaire Myson SARL, 30, rue de Cessange,

tužitelj,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju Gérard Rozet, pravni savjetnik, i Klaus Wiedner, član pravne službe, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu Carlosa Gómeza de la Cruza, člana pravne službe Komisije, Centre Wagner, Kirchberg,

tuženika,

koju podupire

Republika Francuska, koju zastupaju Catherine de Salins, zamjenica direktora Uprave za pravne poslove Ministarstva vanjskih poslova, Philippe Martinet, tajnik za vanjske poslove, i Frédéric Million, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu pri francuskom veleposlanstvu, 8 B, boulevard Joseph II,

intervenijent,

povodom zahtjeva na temelju članka 175. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 232. UEZ-a) za utvrđenje da Komisija, time što nije zauzela stajalište o pritužbi koju je tužitelj podnio protiv Republike Francuske u vezi sa spojivosti načina financiranja javnih televizijskih programa France 2 i France 3 (France-Télévision) s člankom 85. (koji je postao članak 81. UEZ-a), člankom 90. stavkom 1. (koji je postao članak 86. stavak 1. UEZ-a) i člankom 92. (koji je nakon izmjena postao članak 87. UEZ-a) Ugovora o EZ-u, nije ispunila svoje obveze iz Ugovora i, podredno, zahtjeva na temelju članka 173. Ugovora o EZ-u (koji je nakon izmjena postao članak 230. UEZ-

a) za poništenje odluke o odbacivanju tužiteljeve pritužbe koja je navodno sadržana u dopisu Komisije od 11. prosinca 1995..

**PRVOSTUPANJSKI SUD
EUROPSKIH ZAJEDNICA (treće prošireno vijeće),**

u sastavu: M. Jaeger, predsjednik, K. Lenaerts, V. Tiili, J. Azizi i P. Mengozzi, suci,

tajnik: H. Jung,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 24. studenoga 1998.,

donosi sljedeću

Presudu

Činjenice iz kojih proizlazi spor

- 1 U Francuskoj je do 1982. za televizijsko emitiranje vrijedio državni monopol. Nakon te godine došlo je do postupne liberalizacije pa danas televizijsko emitiranje u Francuskoj uključuje javni sektor s javnim televizijskim programima France 2 i France 3 (koji zajedno čine grupu France-Télévision, u dalnjem tekstu: France-Télévision) i više privatnih televizijskih društava.
- 2 Dok se privatne televizije financiraju isključivo prihodima od oglašavanja (oglašavanje u užem značenju riječi, sponzoriranje programa i televizijska prodaja), javni televizijski programi pored prihoda od oglašavanja raspolažu i javnim sredstvima u različitim oblicima (udio dohotka od licencija, posebne proračunske dotacije, subvencije itd.).
- 3 Dana 10. ožujka 1993. tužitelj Télévision française 1 SA (u dalnjem tekstu: TF1) podnio je pritužbu Komisiji u vezi s načinima financiranja i rada programa France-Télévision. Nesporno je da se u toj pritužbi izrijekom poziva na povredu članka 85. (koji je postao članak 81. UEZ-a), članka 90. stavka 1. (koji je postao članak 86. stavak 1. UEZ-a) i članka 92. (koji je nakon izmjena postao članak 87. UEZ-a) Ugovora o EZ-u.
- 4 Dana 16. srpnja 1993. Komisija je tužitelju poslala zahtjev za dostavu informacija, na koji je tužitelj odgovorio 30. rujna 1993.
- 5 Dana 5. srpnja 1995. član Komisije g. Van Miert obavijestio je tužitelja da je Komisiji podneseno još sličnih pritužbi koje se tiču drugih država članica, a koje su se sve odnosile na opće pitanje finansiranja javne televizije. Posljedično, Komisija je naložila izradu studije za tadašnjih dvanaest država članica Unije. Zbog metodoloških poteškoća i opsega ispitivanja ta studija još nije izrađena iako su se njezini prvi rezultati očekivali prije ljeta 1995. Međutim, nije bilo moguće točno navesti kada će to

izvješće biti izrađeno. Nапослјетку је Комисија pozvala тужитеља да јој достави доказе о томе да су државне потпоре које је примио France-Télévision у очитом неразмјеру с његовим обvezama javne usluge.

- 6 Dopisom od 3. listopada 1995. тужитељ је podsjetio Комисију да се у Француској државним потпорама јавним телевизијским програмима намјерно нарушава тржишно natjecanje između tih i privatnih programa. Тужитељ је naglasio da ne može čekati godinama па је zato službeno zatražio od Komisije da, budući da je то nužno, „zauzme стјалиште и djeluje na temelju тужбених razloga navedenih u pritužbi“ od 10. ožujka 1993.
- 7 Dana 11. prosinca 1995. туженик је тужитељу послao dopis u kojem је, међу осталим, naveo sljedeće: „Nakon provedenog istraživanja financiranja јавних телевизија у dvanaest држава које су прије 1. сiječња 1995. bile чланице Европске уније, 21. studenoga 1995. послали smo француским тјелима власти допис с неколико пitanja kako bismo na temelju одgovora на та pitanja mogli odlučiti o tome što učiniti u vezi s vašom pritužbom. Obavijestit ћemo вас о postignutom napretku te ћemo vam se prema потреби обратiti за dodatne информације.“

Postupak

- 8 Tužbom podnesenom тajniштву Prvostupanjskog суда 2. veljače 1996. TF1 је pokrenuo ovaj postupak.
- 9 Zahtjevom podnesenim тajniштву Prvostupanjskog суда 4. srpnja 1996. Republika Francuska zatražila је intervenciju u potporu zahtjevu туженика. Заhtjev је одобрен Rješenjem predsjednika petoga proširenog vijeća od 17. rujna 1996..
- 10 Dopisom podnesenim тajniштву Prvostupanjskog суда 2. lipnja 1997. Komisija је spisu priložila presliku dopisa od 15. svibnja 1997. koji је тужитељу послала u складу s člankom 6. Uredbe Komisije br. 99/63/EEZ od 25. srpnja 1963. o saslušanjima predviđenima člankom 19. stavcima 1. i 2. Uredbe Vijeća br. 17 (SL br. 127, str. 2268., u dalnjem tekstu: Uredba br. 99/63) i kojim је тужитеља обавijestila да на темelju информација којима raspolaže не može usvojiti njegovu pritužbu glede navodne povrede članka 85. i članka 86. (који је постао чланак 82. UEZ-a) Ugovora o EZ-u. Komisija је pozvala тужитеља да se очituje u roku od dva mjeseca od 15. svibnja 1997. i dodala да на темelju испитivanja prigovora који се темеље на повреди члanca 90. Ugovora nije могла utvrditi да činjenice које су предмет приговора predstavljaju povredu.
- 11 S obzirom na dopis od 15. svibnja 1997., тajnik Prvostupanjskog суда је dopisom od 17. lipnja 1997. pozвао странке да iznesu своја очитovanja o nastavku postupka i o pitanju мора ли Prvostupanjski суд sveједно presuditi. На тaj poziv туженик је odgovorio 2. srpnja 1998., тужитељ 17. srpnja 1998., а intervenijent 18. srpnja 1998.
- 12 Odlukom Prvostupanjskog суда od 21. rujna 1998. судac izvjestitelj је bio raspoređen u treće проширење vijeće Prvostupanjskog суда, којему је потом bio dodijeljen предмет.

13 Na temelju izvješća suca izvjestitelja Prvostupanjski sud (treće prošireno vijeće) odlučio je otvoriti usmeni postupak bez prethodnog provođenja mjera izvođenja dokazâ.

14 Na raspravi održanoj 24. studenoga 1998. stranke su bile saslušane te su odgovorile na pitanja Prvostupanjskog suda.

Zahtjevi stranaka

15 Tužitelj od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:

- utvrди da je Komisija, time što nije zauzela stajalište u roku od dva mjeseca od poziva tužitelja od 3. listopada 1995., propustila djelovati;
- pozove Komisiju da djeluje donošenjem odluke o pritužbi;
- podredno, poništi stajalište koje je Komisija zauzela 11. prosinca 1995.;
- naloži Komisiji snošenje svih troškova.

16 Tuženik od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:

- utvrdi da je tužba zbog propusta djelovanja nedopuštena i, podredno, neosnovana;
- utvrdi da je, podredno, tužba za poništenje nedopuštena;
- naloži tužitelju snošenje troškova.

17 Republika Francuska kao intervenijent podupire zahtjeve Komisije.

Tužba zbog propusta

Dopuštenost

Dopuštenost tužbe u dijelu u kojem se odnosi na propust Komisije da djeluje na temelju članaka 92. i 93. Ugovora o EZ-u

- Tužbeni razlozi i argumenti tuženika

18 Prvo, Komisija tvrdi da je tužba, u dijelu u kojem joj se prigovora da nije ispunila svoju navodnu obvezu pokretanja postupka predviđenog člankom 93. stavkom 2. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 88. stavak 2. UEZ-a), nedopuštena jer tužitelj nema aktivnu legitimaciju. S tim u vezi ističe da će odluka koju je pozvana donijeti, nakon što ispita je li mjera koja navodno predstavlja državnu potporu spojiva sa zajedničkim tržištem, biti upućena Republici Francuskoj ako se utvrdi da je riječ o državnoj potpori u smislu članaka 92. i 93. Ugovora o EZ-u. Tužitelj ne može biti adresat takve odluke, pa nema aktivnu legitimaciju da protiv Komisije podnese tužbu zato što je Komisija navodno propustila donijeti akt koji njemu ne bi ni bio upućen.

- 19 Komisija napominje da se postupovna pravila koja se primjenjuju u kontekstu članaka 85. i 86. Ugovora ne mogu usporediti s onima koja se primjenjuju na članke 92. i 93. Ugovora, jer se pravilima o tržišnom natjecanju koja se odnose na ponašanje poduzetnika nužno daje odlučujuća uloga podnositeljima pritužbe, dok je u području državnih potpora glavni sugovornik Komisije država članica čije je ponašanje sporno.
- 20 Ipak, Komisija priznaje da je Ugovorom predviđena uloga zainteresiranih trećih osoba u dijalogu između Komisije i predmetne države članice. Tako napominje da je, ako nakon prethodnog ispitivanja nije uspjela otkloniti sve dvojbe glede spojivosti potpore sa zajedničkim tržištem, dužna pokrenuti postupak prema članku 93. stavku 2. Ugovora. U okviru tog postupka mora zainteresirane strane pozvati da iznesu svoje primjedbe, ali „jedina svrha te obavijesti je od zainteresiranih trećih osoba pribaviti sve informacije koje Komisija treba kao smjernice za daljnje djelovanje“ (presuda Suda od 12. srpnja 1973., Komisija/Njemačka, 70/72, Zb., str. 813., t. 19.).
- 21 Komisija ističe da prema članku 93. stavku 2. Ugovora, podnositelj pritužbe nema poseban položaj u postupku i da je nezamislivo da bi mu odluka bila upućena izravno (presude Suda od 24. ožujka 1993., CIRFS i dr./Komisija, C-313/90, Zb., str. I-1125., t. 28.; od 15. lipnja 1993., Matra/Komisija, C-225/91, Zb., str. I-3203., t. 10.; mišljenje nezavisnog odvjetnika Tesaura uz presudu Suda od 19. svibnja 1993., Cook/Komisija, C-198/91, Zb., str. I-2487., I-2502., I-2510.).
- 22 Drugo, Komisija napominje da se odredbe članka 175. trećeg stavka Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 232. treći stavak UEZ-a) ne mogu tumačiti tako široko da zainteresiranim trećim osobama daju pravo na tužbu. Mišljenja je da se značajna razlika u sastavljanju između članka 173. četvrtog stavka Ugovora o EZ-u (koji je nakon izmjena postao članak 230. UEZ-a) i članka 175. trećeg stavka Ugovora treba smatrati dokazom da je pravo na tužbu na temelju članka 175. Ugovora ograničenije od onog na temelju članka 173. Ugovora. Komisija se poziva na presudu Suda od 10. lipnja 1982., Lord Bethell/Komisija (246/81, Zb., str. 2277., t. 16.) i na rješenje Prvostupanjskog suda od 23. siječnja 1991., Prodifarma/Komisija (T-3/90, Zb., str. II-1., t. 35.) i tvrdi da samo potencijalni adresat pravnog akta ima pravo podnijeti tužbu na temelju članka 175. Ugovora.
- 23 Komisija isto tako razlikuje ovaj predmet od postupka u kojem je bila donesena presuda Suda od 16. veljače 1993., ENU/Komisija (C-107/91, Zb., str. I-599, t. 15. do 17.), u kojem je Sud proglašio dopuštenom tužbu zbog propusta koju je podnio poduzetnik tvrdeći da ga se traženi akt tiče neposredno i osobno iako mu službeno nije bio upućen. Naime, Komisija tvrdi da je položaj ENU-a u općoj strukturi Ugovora o EZAE-u poseban i da se razlikuje od položaja tužitelja u ovome predmetu po tome što je ENU bio stvarni adresat tražene odluke i što je ta odluka mogla proizvesti pravne učinke za ENU, dok je odluka čije donošenje zahtjeva TF1 upućena Francuskoj i nema neposredan učinak na tužitelja.
- 24 Komisija smatra potrebnim naglasiti da utvrđenje nedopuštenosti ove tužbe zbog propusta nikako ne podrazumijeva postojanje pravne praznine u sustavu zaštite legitimnih interesa zainteresiranih trećih osoba u mjeri u kojoj nacionalni sudovi i Komisija imaju komplementarne uloge. U slučaju kada nacionalna tijela vlasti prekrše zadnju rečenicu članka 93. stavka 3. Ugovora, nacionalni sudovi trebaju poduzeti sve što je potrebno kako bi osigurali zaštitu interesa zainteresiranih trećih osoba.

- 25 Republika Francuska dodaje da sudska praksa u vezi s pritužbama na temelju članaka 85. i 86. Ugovora nije relevantna jer u stvarima tržišnog natjecanja Uredba Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prva uredba o primjeni članaka 85. i 86. Ugovora (SL 1962., 13., str. 204., u dalnjem tekstu: Uredba br. 17) i Uredba br. 99/63 podnositeljima pritužbi priznaju poseban položaj iako tada još nije bilo nikakvih postupovnih pravila u vezi s člancima 92. i 93. Ugovora kao ni odredbe kojom se od Komisije zahtijeva da, prema potrebi, obavijesti podnositelja pritužbe da ne namjerava prihvatiti njegovu pritužbu. Osim toga, intervenijent upozorava na činjenicu da Komisija nije jedino tijelo koje je nadležno osiguravati poštovanje članka 93. stavka 3. Ugovora jer, čak i ako je Komisiji prethodno podnesena pritužba, nacionalni sudovi moraju utvrditi da je nevaljana svaka mjera potpore koja nije prijavljena i postupiti po svakom takvom utvrđenju tako da, prema potrebi, odrede povrat sredstava (presuda Suda od 21. studenoga 1991., Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires, C-354/90, Zb., str. I-5505.). Stoga nedopuštenost tužbe zbog propusta u vezi s odbacivanjem zahtjeva za pokretanje postupka na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora ili u vezi s odbacivanjem pritužbe ne lišava tužitelja prava na učinkovito pravozaštitno sredstvo.
- Ocjena Prvostupanjskog suda
- 26 U skladu s člankom 175. trećim stavkom Ugovora svaka fizička ili pravna osoba može podnijeti pritužbu Sudu Zajednice zato što joj je institucija Zajednice propustila uputiti bilo koji akt, osim preporuke ili mišljenja.
- 27 Iz sudske prakse proizlazi da se člancima 173. i 175. Ugovora uređuje samo jedno te isto pravozaštitno sredstvo i da članak 175. treći stavak treba tumačiti tako da pojedincima omogućava podnošenje tužbe zbog propusta ne samo protiv institucije koja nije donijela akt koji bi im bio upućen, nego i protiv institucije za koju tvrde da nije donijela akt koji bi ih se ticao izravno i osobno (presuda Suda od 26. studenoga 1996., T. Port, C-68/95, Zb., str. I-6065., t. 59.).
- 28 To znači da Komisija pogrešno smatra da je zahtjev za utvrđenje propusta, budući da je usmjeren protiv propusta Komisije da djeluje u skladu s člankom 92. i 93. Ugovora, nedopušten samo zato što tužitelj nije potencijalni adresat nijedne od triju odluka koje bi Komisija mogla donijeti u pogledu, u ovom slučaju, Republike Francuske na kraju stadija prethodnog ispitivanja iz članka 93. stavka 3. Ugovora, odnosno odluke kojom se utvrđuje da mjere na koje se pritužba odnosi nisu potpora u smislu članka 92. stavka 1. Ugovora ili odluke kojom se utvrđuje da su te mjere, iako predstavljaju potporu u smislu članka 92. stavka 1. Ugovora, spojive sa zajedničkim tržištem na temelju članka 92. stavka 2. ili članka 92. stavka 3. Ugovora ili pak, u slučaju da Komisija zauzme suprotno stajalište ili ne može riješiti sve poteškoće pri procjeni predmetnih mjera, odluke o pokretanju postupka na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora.
- 29 Stoga valja ispitati odnose li se ti akti na tužitelja izravno i osobno.
- 30 S tim u vezi iz presude Prvostupanjskog suda od 27. travnja 1995., ASPEC i dr./Komisija (T-435/93, Zb., str. II-1281., t. 60.) proizlazi da se smatra da se odluka Komisije koja se odnosi na državnu potporu tiče izravno poduzetnika ako nema dvojbe glede namjere nacionalnih tijela vlasti da svoj prijedlog potpore realiziraju. U ovom je slučaju utvrđeno da su francuska tijela vlasti o kojima je riječ već dodijelila različite

sporne finansijske subvencije i da to i dalje čine. U tim okolnostima treba smatrati da se tužitelja to tiče neposredno.

- 31 Potom valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskej praksi, kada Komisija, ne pokrenuvši postupak na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora, ustvrdi na temelju članka 93. stavka 3. da mjera nije potpora ili da mjera jest potpora, ali da je spojiva sa zajedničkim tržištem, osobe koje bi trebale imati pravo na postupovna jamstva predviđena člankom 93. stavkom 2. mogu osigurati njihovo poštovanje samo ako tu odluku Komisije mogu osporavati pred Sudom (vidjeti nedavnu presudu Suda od 2. travnja 1998., Komisija/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Zb., str. I-1719., t. 40. i 47. i presudu Prvostupanjskog suda od 16. rujna 1998., Waterleiding Maatschappij/Komisija, T-188/95, Zb., str. II-3713., t. 53.). Odnosne stranke u smislu članka 93. stavka 2. Ugovora, za koje treba smatrati da ih se akt tiče izravno, su one osobe, poduzetnici i udruženja na čije je interese eventualno utjecala dodjela potpore, osobito konkurenčki poduzetnici (prethodno citirana presuda Komisija/Sytraval i Brink's France, t. 41.). U ovom je slučaju tužitelj nedvojbeno odnosna stranka u smislu članka 93. stavka 2. Ugovora jer je upravitelj jednoga od privatnih televizijskih programa koji konkuriraju javnim televizijskim programima koji su primatelji spornih finansijskih subvencija, te autor pritužbe na temelju koje je Komisija provela prethodno ispitivanje tih subvencija.
- 32 Naposljetku valja utvrditi da je odluka o pokretanju postupka iz članka 93. stavka 2. Ugovora nužan preduvjet za provedbu postupka na kraju kojega Komisija mora donijeti konačnu odluku koja se izravno tiče tužitelja, kao što je utvrđenje da su mјere koje su predmet pritužbe, a čija je klasifikacija kao potpore do tada uzrokovala ozbiljne poteškoće, spojive sa zajedničkim tržištem.
- 33 Posljedično, treba smatrati da se tužitelja izravno i osobno tiču odluke koje Komisija doneše nakon pokretanja postupka prethodnog ispitivanja subvencija francuskih tijela vlasti javnim televizijama.
- 34 Inače, tužitelj je svojim dopisom od 3. listopada 1995. valjano pozvao Komisiju, u smislu članka 175. Ugovora, da djeluje u skladu s člancima 92. i 93. Ugovora.
- 35 Naposljetku, valja imati na umu da možebitno postojanje nacionalnih pravозаштитних sredstava koja tužitelju omogućavaju da se suprotstavi dodjeli spornih subvencija javnim programima, ne može utjecati na dopuštenost ovog zahtjeva za utvrđenje propusta (vidjeti u tom smislu presudu Prvostupanjskog suda od 5. lipnja 1996., Kahn Scheepvaart/Komisija, T-398/94, Zb., str. II-477., t. 50.).
- 36 Proizlazi da je tužba zbog propusta, u dijelu u kojem je usmjerena protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članaka 92. i 93. Ugovora, dopuštena.

Dopuštenost tužbe u dijelu u kojem se odnosi na propust Komisije da djeluje na temelju članaka 85. i 86. Ugovora

– Argumenti stranaka
- 37 Komisija podsjeća da je u skladu s člankom 175. Ugovora, tužba zbog propusta dopuštena samo ako je dotična institucija prethodno bila pozvana da djeluje. A dopis

od 3. listopada 1995., u kojem se spominje pritužba glede financiranja javne televizije i dodjela državnih potpora u njezinu korist, ne može se smatrati pozivom Komisiji, u smislu članka 175. Ugovora, da djeluje u skladu s člancima 85. i 86. Ugovora. Komisija tvrdi da je takvo tumačenje potvrđeno njezinim odgovorom iz čijeg je teksta vidljivo da je Komisija shvatila da se dopis od 3. listopada 1995. odnosi isključivo na državne potpore prijavljene u pritužbi od 10. ožujka 1993.

- 38 Komisija isto tako napominje da u dopisu od 3. listopada 1995. nije točno navedeno koji to akt ili odluku ona nije donijela. Prema ustaljenoj sudske praksi, Komisija nije dužna istražiti ili *a fortiori* poslati obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku kako bi utvrdila možebitne povrede članaka 85. i 86. Ugovora (presuda Prvostupanjskog suda od 18. rujna 1992., Automec/Komisija, T-24/90, Zb., str. II-2223.) ako nema isključivu nadležnost. U tim se okolnostima ne može smatrati da dopis od 3. listopada 1995., kojim se ne zahtjeva donošenje odluke o odbacivanju pritužbe – jedine odluke na koju tužitelj ima pravo – ispunjava uvjete iz članka 175. Ugovora.
- 39 Komisija iz toga zaključuje da dopis od 3. listopada 1995. ne ispunjava zahtjeve jasnoće i preciznosti koji se prema sudske praksi zahtijevaju za utvrđenje dopuštenosti tužbe zbog propusta (presude Suda od 10. lipnja 1986., Usinor/Komisija, 81/85 i 119/85, Zb., str. 1777. i od 6. prosinca 1990., Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie/Komisija, C-180/88, Zb., str. I-4413.).
- 40 Tužitelj osporava stajalište da se dopis od 3. listopada 1995. ne može smatrati pozivom ne samo u odnosu na program potpora, nego i u odnosu na povrede članka 85. Ugovora. S tim u vezi napominje da je u tom dopisu zatražio od Komisije da zauzme stajalište i djeluje po tužbenim razlozima iznesenima u njegovoj pritužbi. Tužitelj naglašava da se u naslovu pritužbe od 10. ožujka 1993. izrijekom poziva na članak 85. Ugovora i navodi povreda tog članka. Inače, tužitelj tvrdi da podnositelj pritužbe ima pravo ne samo podnijeti tužbu za poništenje odluke o odbacivanju pritužbe, nego i pozvati Komisiju da djeluje i, prema potrebi, na temelju članka 175. Ugovora podnijeti protiv nje tužbu zbog propusta .
- Ocjena Prvostupanjskog suda
- 41 Prema članku 175. drugom stavku Ugovora, tužba zbog propusta dopuštena je samo ako je dotična institucija prethodno bila pozvana da djeluje. Ustaljena je sudska praksa da je taj poziv na djelovanje instituciji bitna formalnost i da ima za učinak, s jedne strane, to da počinje teći rok od dva mjeseca u kojem je institucija dužna zauzeti stajalište i, s druge strane, to da utvrdi okvir unutar kojeg će se moći podnijeti tužba u slučaju da institucija propusti zauzeti stajalište. Iako nije uvjetovan posebnim oblikom, ipak je potrebno da poziv na djelovanje bude dovoljno izričit i precisan da Komisija može konkretno spoznati sadržaj odluke koju se traži da donese te iz njega mora jasno proizlaziti da je njegova svrha prisiliti Komisiju da zauzme stajalište (vidjeti u tom smislu presudu Usinor/Komisija, navedenu u točki 39. gore, t. 15.).
- 42 U ovom slučaju tužitelj se na tri mesta u svojem dopisu od 3. listopada 1995. poziva samo na pitanje financiranja javne televizije u Francuskoj i dodjele potpora njoj u korist, a ne na pitanje povrede članaka 85. i 86. Ugovora. Bez obzira na to treba utvrditi da je tužitelj zaključio svoj dopis od 3. listopada 1995. službenim i izričitim

zahtjevom Komisiji da postupi po tužbenim razlozima izloženima u njegovoј pritužbi od 10. ožujka 1993. Nije sporno da se u toj pritužbi tužitelj pozvao ne samo na povredu članka 92. Ugovora (glava 2. poglavljje 1.), nego i na povredu članka 90. Ugovora (glava 2. poglavljje 2.) i članka 85. Ugovora (glava 2. poglavljje 3.). Proizlazi da se dopis od 3. listopada 1995., iako se u njemu stavlja jaki naglasak na pitanje državnih potpora, treba tumačiti kao poziv u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora u pogledu svih tužbenih razloga koji su iscrpno izneseni u pritužbi, uključujući one kojima se navodi povreda članka 85. Ugovora.

- 43 Iz toga proizlazi da je tužba, u dijelu u kojem je usmjerena protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članka 85. Ugovora, dopuštena.
- 44 Za razliku od toga, treba ustvrditi, u dijelu u kojem je tužba usmjerena protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članka 86. Ugovora, da je jedini tužbeni razlog u tom smislu tužitelj iznio u svojoj replici. Na članak 86. nije se pozvao ni u pritužbi od 10. ožujka 1993. ni u pozivu od 3. listopada 1995., kojim samo poziva Komisiju da „zauzme stajalište i djeluje po tužbenim razlozima iznesenima u pritužbi”, pa čak ni u tužbi kojom je pokrenut ovaj postupak. Zato se ne može reći da se dopisom od 3. listopada 1995. Komisija poziva, u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora, da djeluje na temelju članka 86. Ugovora. Zato taj aspekt tužbe treba odbaciti kao nedopušten.

Dopuštenost tužbe u dijelu u kojem je usmjerena protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članka 90. Ugovora

– Tužbeni razlozi i argumenti stranaka

- 45 Komisija tvrdi, prvo, da je ovaj dio tužbe nedopušten jer se ne može smatrati da je, što se tiče dijela pritužbe od 10. ožujka 1993. koji se odnosi na članak 90. Ugovora, dopis od 3. listopada 1995. poziva da djeluje u smislu članka 175. Ugovora.
- 46 Komisija potom ističe da je taj dio tužbe u svakom slučaju nedopušten jer široka diskrečijska ovlast koju ima pri provedbi članka 90. Ugovora isključuje svaku njezinu obvezu da djeluje. Iz toga proizlazi da pravne ili fizičke osobe koje od nje zahtijevaju da djeluje na temelju članka 90. stavka 3. Ugovora nemaju pravo podnijeti tužbu protiv odluke Komisije zato što je ona odlučila ne koristiti svoje ovlasti ili zato što ih nije koristila (presuda Prvostupanjskog suda od 27. listopada 1994., Ladbroke Racing/Komisija, T-32/93, Zb., str. II-1015.; rješenje Prvostupanjskog suda od 23. siječnja 1995., Bilanzbuchhalter/Komisija, T-84/94, Zb., str. II-101.).
- 47 Tužitelj priznaje da Komisija ima široku diskrečijsku ovlast pri provedbi članka 90. Ugovora, ali napominje da je sukladno članku 90. stavku 3. Ugovora dužna osigurati primjenu odredbi tog članka i, prema potrebi, državama članicama uputiti odgovarajuće direktive ili odluke. Iz tih odredbi proizlazi da Komisija treba djelovati u razumnoj roku jer se u suprotnom protiv nje može podnijeti tužba zbog propusta.

– Ocjena Prvostupanjskog suda

- 48 Kao prvo, valja ustvrditi da se, suprotno onomu što tvrdi Komisija, dopis od 3. listopada 1995., u dijelu u kojem tužitelj formalno zahtijeva od Komisije da djeluje

„po tužbenim razlozima izloženima u pritužbi“ od 10. ožujka 1993., treba smatrati propisnim pozivom, u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora, Komisiji da djeluje u skladu s člankom 90. Ugovora.

- 49 Kao drugo, valja ispitati pitanje u kojoj se mjeri tužba zbog propusta može usmjeriti protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članka 90. Ugovora. S tim u vezi treba najprije podsjetiti da se člankom 90. stavkom 3. Ugovora od Komisije zahtijeva da osigura da države članice poštaju svoje obveze u vezi s poduzetnicima iz članka 90. stavka 1. te joj se izrijekom daje nadležnost da u tu svrhu donosi direktive i odluke. Komisija je među ostalim nadležna da odlukom donešenom na temelju članka 90. stavka 3. Ugovora utvrdi nespojivost državne mjere s pravilima Ugovora, osobito onima iz članaka 85. do 94. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 89. UEZ-a) i da navede mjere koje država kojoj je odluka upućena mora donijeti kako bi ispunila svoje obveze koje proizlaze iz prava Zajednice (vidjeti presudu Suda od 12. veljače 1992., Nizozemska i dr./Komisija, C-48/90 i C-66/90, Zb., str. I-565., t. 22. do 30.).
- 50 Potom valja primijetiti da se članak 90. stavak 3. Ugovora, s obzirom na položaj koji ima u općoj strukturi Ugovora i svoju svrhu, ubraja u pravila čiji je cilj osigurati slobodno tržišno natjecanje pa je zato namijenjen zaštiti gospodarskih subjekata od mjera kojima bi država članica mogla ograničiti temeljne gospodarske slobode zajamčene Ugovorom. Zato iz položaja tih odredbi u Ugovoru i njihove svrhe treba zaključiti da kada u pogledu javnih poduzetnika ili poduzetnika koji uživaju posebna ili isključiva prava, država članica doneše ili održava na snazi mjere s protutržišnim učinkom jednakim onome protutržišnog ponašanja bilo kojeg drugog poduzetnika, pojedinac ne smije biti lišen zaštite svojih legitimnih interesa. S tim u vezi valja osim toga podsjetiti da je prema sudskoj praksi jedno od općih načela prava Zajednice da svatko ima pravo na učinkovit pravni lijek protiv odluka koje mogu povrijediti pravo priznato Ugovorima (vidjeti osobito presude Suda od 15. svibnja 1986., Johnston, 222/84, Zb., str. 1651., t. 18. i od 19. ožujka 1991., Komisija/Belgija, C-249/88, Zb., str. I-1275., t. 25.; presuda Prvostupanjskog suda od 27. lipnja 1995., Guérin automobiles/Komisija, T-186/94, Zb., str. II-1753., t. 23.).
- 51 Široka diskrecijska ovlast koju Komisija uživa pri provedbi članka 90. Ugovora ne može poništiti tu zaštitu. Uostalom, u svojoj presudi do 20. veljače 1997., Bundesverband der Bilanzbuchhalter/Komisija (C-107/95 P, Zb., str. I-947., t. 25.), Sud je utvrdio da se ne mogu *a priori* isključiti iznimne situacije u kojima je pojedinac ovlašten podnijeti tužbu zbog odbijanja Komisije da doneše odluku u okviru svoje zadaće nadzora predviđene u članku 90. stavcima 1. i 3. Ugovora.
- 52 Zato valja utvrditi nalazi li se u ovom slučaju tužitelj u takvoj iznimnoj situaciji u kojoj je ovlašten podnijeti tužbu protiv Komisije jer je propustila donijeti odluku na temelju članka 90. Ugovora.
- 53 S tim u vezi nesporno je da je tužitelj najveća privatna televizijska kuća u Francuskoj s 42 %-tnim udjelom gledatelja 1992. i 55 %-tnim udjelom na oglašivačkom tržištu. Osim toga, zbog svoje opće programske usmjerenoosti (vijesti, sport,igrani filmovi, televizijske serije i filmovi, zabavne emisije, informativne emisije, dokumentarne serije) izravno konkurira za iste gledatelje programima France-Télévision. Isto je tako nedvojbeno da su tužitelj, s jedne strane, i dva programa France-Télévision, s druge strane, u izravnoj konkurenciji kako u pogledu stjecanja prava prikazivanja

kinematografskih i audiovizualnih djela i prava prijenosa sportskih događaja tako i u pogledu prodaje svojeg oglašivačkog prostora oglašivačima.

- 54 Isto tako valja podsjetiti da su, prema navodima tužitelja, razne subvencije, pogodnosti, prakse, dogovori i propisi navedeni u pritužbi međusobno povezani i da čine skup mjera čija je svrha i učinak narušavanje tržišnog natjecanja između tužitelja i dvaju programa France-Télévision.
- 55 Tužitelj je također ustvrdio, a tuženik nije poricao, da su razne mjere koje je Republika Francuska propisala u korist France-Télévision znatno utjecale na njegov finansijski položaj.
- 56 Naposljetku, Prvostupanjski sud utvrđuje da, za razliku od podnositelja pritužbe u predmetu u kojem je bila donesena presuda Bundesverband der Bilanzbuchhalter/Komisija, navedena gore u točki 51., koji je tužbom koja se odnosi na odbijanje Komisije da na temelju članka 90. stavaka 1. i 3. Ugovora doneše odluku protiv Savezne Republike Njemačke želio posredno prisiliti tu državu članicu da doneše opći zakonodavni akt, tužitelj u ovom slučaju zahtjeva da Komisija u skladu s člankom 90. Ugovora zauzme stajalište o različitim spornim državnim mjerama za koje on tvrdi da daju prednost dvama točno određenim gospodarskim subjektima s kojima je u izravnoj konkurenciji.
- 57 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da je tužba, u dijelu u kojem je usmjerena protiv propusta Komisije da djeluje na temelju članka 90. Ugovora, dopuštena.

Meritum

Navodni izostanak djelovanja na temelju članaka 92. i 93. Ugovora

– Tužbeni razlozi i argumenti stranaka

- 58 Tužitelj tvrdi da je Komisija, u slučaju kada se od nje zatraži da ocijeni spojivost potpore sa zajedničkim tržištem, dužna ne ograničiti se na prethodnu fazu iz članka 93. stavka 3. Ugovora, nego pokrenuti postupak predviđen člankom 93. stavkom 2. Ugovora (presuda Cook/Komisija, navedena u točki 20. gore; presude Prvostupanjskog suda od 18. rujna 1995., SIDE/Komisija, T-49/93, Zb., str. II-2501. i od 28. rujna 1995., Sytraval i Brink's France/Komisija, T-95/94, Zb., str. II-2651.). U ovom slučaju Komisija nije ispunila tu obvezu.
- 59 Kao dokaz da nije propustio djelovati, tuženik iznosi tri niza argumenata.
- 60 Prvo, Komisija tvrdi da, iako očito još nije donijela odluku o tome je li državna potpora bila dodijeljena ili o pokretanju postupka na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora, ona ipak nije bila neaktivna. Upravo suprotno, poduzela je niz radnji kako bi mogla iz svih kutova ispitati osobito složen problem koji je zajednički svim državama članicama. S tim u vezi ističe da je već 12. kolovoza 1993. pozvala francuska tijela vlasti da dostave svoje primjedbe na razne prigovore koje je tužitelj iznio u svojoj pritužbi. Francuska tijela vlasti odgovorila su 9. prosinca 1993. Isto tako navodi da je s podnositeljem pritužbe organizirala više sastanaka. Komisija dodaje da je zbog naravi i složenosti stvari, u prosincu 1993. naručila dubinsku analizu poslovanja i

funkcioniranja javnih televizijskih programa u Zajednici. Čim je u listopadu 1995. primila rezultate te studije, zamolila je francuska tijela vlasti za dodatne informacije, koje su joj bile poslane 16. veljače 1996. Osim toga, razmijenila je brojne dopise i od ožujka 1993. bila je u stalnom kontaktu s podnositeljem pritužbe (prije svega na sastancima u rujnu i studenom 1994. te u siječnju i listopadu 1995.). Komisija pojašnjava da je tužitelj znao za sve te radnje kao i za činjenicu da u srpnju 1995. još nije dobila rezultate studije. Zato je Komisija bila iznenadena kada joj je 3. listopada 1995. tužitelj poslao poziv.

- 61 Komisija osporava tužiteljeve tvrdnje da nije učinila ništa drugo osim što je naručila studiju. Podseća da je aktivno istraživala stvar s francuskim tijelima vlasti, o čemu svjedoče brojni sastanci koje je održala s njima, razmijenjena korespondencija i sve preciznija pitanja koja im je postavljala, osobito u dopisima od 4. i 18. listopada 1996.
- 62 Drugo, Komisija se poziva na složenost stvari kako bi objasnila zašto nije zauzela stajalište.
- 63 Komisija navodi da ne postoji pravilo koje određuje rok u kojem mora odgovoriti na pritužbu u vezi s dodjelom državnih potpora koje nisu bile prijavljene i da se takav rok određuje u skladu s načelima dužne pažnje i dobrog upravljanja. Smatra da se poštovanje tih načела treba ocjenjivati s obzirom na pravnu i političku složenost i osjetljivost pitanja. Prema mišljenju Komisije, pri zauzimanju stajališta da sporna ponašanja koje navodi tužitelj eventualno čine državne potpore treba biti posebno oprezan, pa Komisija, da bi donijela takvu odluku, mora raspolažati svim pravnim i činjeničnim informacijama koje su joj potrebne za sveobuhvatno razumijevanje problema.
- 64 Komisija napominje da je otvaranje djelatnosti televizijskog emitiranja konkurenciji relativno recentno te da je postavljao nova pitanja, osobito u vezi sa supostojanjem javnih i privatnih programa.
- 65 Komisija napominje da je televizija područje u kojem tijela javne vlasti mogu, u okviru svojih djelatnosti vezanih uz televiziju, nastojati ostvariti nekomercijalne ciljeve i televizijskim kućama nametnuti obvezu pružanja usluge cjelokupnom stanovništvu države. Komisija nema iskustva s državnim potporama u tom sektoru i zato mora u tu svrhu uspostaviti posebne kriterije i metodološka načela. Zato bi valjalo utvrditi koliki je rizik utjecaja na trgovinu u Zajednici s obzirom na to da se pritužba tužitelja, koji je privatni francuski poduzetnik, odnosi na ponašanje francuskih tijela vlasti prema francuskim televizijskim programima. Također bi valjalo s preciznošću odrediti koje su obveze javne usluge i utvrditi u kojoj mjeri subvencije i druge pogodnosti koje su predmet tužiteljeve pritužbe premašuju kompenzaciju troškova nastalih ispunjavanjem tih obveza i tako predstavljaju državnu potporu čiju bi spojivost potom trebalo ocijeniti. Komisija navodi da je već u srpnju 1995. državama članicama послala prvi nacrt općih smjernica u vezi s tom problematikom te se nada da će uskoro u suradnji s državama članicama moći izdati opći referentni dokument koji će biti pomoć pri analizi konkretnih slučajeva.
- 66 Treće, Komisija ističe da još ne može zauzeti stajalište i da stoga prethodni postupovni zahtjevi iz članka 175. drugog stavka Ugovora nisu ispunjeni.

- 67 Komisija tvrdi da joj nije moguće prigovoriti da je propustila djelovati u smislu članka 175. Ugovora. Naime, kada je poziv bio poslan, nije mogla djelovati kako je tužitelj to želio jer još nije odlučila da kapitalne subvencije i druge pogodnosti dane France-Télévisionu okvalificira kao državne potpore, iako je već bila pokrenula sve odgovarajuće radnje kako bi mogla donijeti takvu odluku.
- 68 Inače, Komisija naglašava da zbog ozbiljnih posljedica koje bi možebitna odluka o pokretanju postupka prema članku 93. stavku 2. Ugovora mogla imati ne samo za France-Télévision, nego i za većinu javnih televizijskih programa u Zajednici, osobito što se tiče obveze obustave dodjele državnih potpora (vidjeti presudu Suda od 30. lipnja 1992., Španjolska/Komisija, C-312/90, Zb., str. I-4117.), načela dobrog upravljanja i dužne pažnje obvezuju je da odluku doneše tek nakon što bude sigurna da je mišljenje koje doneše dovoljno utemeljeno.
- 69 Zaključno, Komisija smatra da zahtjev tužitelja nije utemeljen jer je, prvo, u razumnom roku poduzela sve potrebne radnje koje nalaže složenost predmeta, poštujući pritom poteškoće pri analizi sektora općenito, novinu koju predmet predstavlja, važnost zaključaka koje bi mogla donijeti i posebne poteškoće predmeta France-Télévision i, drugo, jer u trenutku poziva nije mogla djelovati onako kako je to želio tužitelj.
- 70 Naposljetku, Komisija tvrdi da priopćenje za medije od 2. listopada 1996. o financiranju javne televizije u Portugalu potvrđuje da njezin odnos prema financiranju javnih televizijskih programa nije uopće takav da odugovlači nego da svoje odluke donosi čim je to u mogućnosti učiniti.
- 71 Intervenijent u potpunosti podupire tuženikove argumente i potvrđuje da Komisija nastavlja raditi na pitanjima koja su za nju još uvijek otvorena, pri čemu se javljaju složeni problemi koji opravdavaju dugotrajnost ispitivanja.
- Ocjena Prvostupanjskog suda
- 72 Kako bi se odlučilo o utemeljenosti zahtjeva za utvrđenje propusta, valja provjeriti je li Komisija, u trenutku kada je bila pozvana da djeluje na temelju članka 175. Ugovora, imala obvezu djelovanja (rješenja Prvostupanjskog suda od 13. studenoga 1995., Dumez/Komisija, T-126/95, Zb., str. II-2863., t. 44. i od 6. srpnja 1998., Goldstein/Komisija, T-286/97, Zb., str. II-2269., t. 24.).
- 73 S obzirom na to da Komisija ima isključivu nadležnost ocjenjivati spojivost državne potpore sa zajedničkim tržištem, dužna je, u interesu dobre primjene temeljnih pravila Ugovora u vezi s državnim potporama, savjesno i nepristrano ispitati pritužbu kojom se prijavljuje postojanje potpore nespojive sa zajedničkim tržištem (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Komisija/Sytraval i Brink's France, t. 62.).
- 74 Presuđeno je da, baš kao što Komisija ne može na neodređeno vrijeme odgoditi zauzimanje stajališta u vezi sa zahtjevom za izuzeće na temelju članka 85. stavka 3. Ugovora (presuda Prvostupanjskog suda od 22. listopada 1997., SCK i FNK/Komisija, T-213/95 i T-18/96, Zb., str. II-1739., t. 55.), tako ne može na neodređeno vrijeme produljiti ni svoje prethodno ispitivanje državnih mjera glede kojih je bila podnesena pritužba na temelju članka 92. stavka 1. Ugovora kada je, kao što je ovdje slučaj,

pristala pokrenuti takvo ispitivanje (presuda Prvostupanjskog suda od 15. rujna 1998., Gestevisión Telecinco/Komisija, T-95/96, Zb., str. II-3407., t. 73.). Upravo suprotno, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je postupak na temelju članka 93. stavka 2. nužan kad god Komisija ima ozbiljne poteškoće pri određivanju spojivosti potpore sa zajedničkim tržištem (vidjeti osobito gore navedenu presudu Komisija/Sytraval i Brink's France, t. 39.).

- 75 Razumnost trajanja upravnog postupka procjenjuje se prema okolnostima svakog pojedinog predmeta, a osobito prema njegovu kontekstu, različitim provedenim stadijima postupka, složenosti predmeta te prema značaju spora za različite zainteresirane osobe (presuda Prvostupanjskog suda od 19. ožujka 1997., Oliveira/Komisija, T-73/95, Zb., str. II-381., t. 45. i u prethodnoj točki navedena presuda Prvostupanjskog suda SCK i FNK/Komisija, t. 57.).
- 76 U ovom slučaju tužitelj je pritužbu podnio 10. ožujka 1993. Iz toga proizlazi da je do 3. listopada 1995., kada je Komisija bila pozvana da djeluje u skladu s člankom 175. Ugovora, prethodno ispitivanje Komisije trajalo već 31 mjesec. Osim toga, stranke su suglasne da je od 2. ožujka 1992., kada je u Španjolskoj bila podnesena slična pritužba u vezi s televizijskim emitiranjem, problematiku financiranja javnih televizija Komisija ispitivala općenito.
- 77 Proteklo je toliko vremena da je Komisija morala moći dovršiti prethodno ispitivanje spornih mjera. Zato je odluku o spornim mjerama trebala donijeti u tom vremenu (vidjeti točku 28. ove presude), osim ako se to kašnjenje može opravdati iznimnim okolnostima.
- 78 Treba, međutim, utvrditi da nijedan argument Komisije ne opravdava duljinu vremena koje je proteklo. Naime, kao što je Prvostupanjski sud presudio u presudi Gestevisión Telecinco/Komisija (navедена u točki 74. gore, t. 82. do 90.) u vezi s pritužbom glede istog pitanja financiranja javnih televizija, ni složenost predmeta ni politička osjetljivost sadržaja ni različite mjere Komisije ni okolnost da još nije mogla različite subvencije dodijeljene France-Télévisionu okvalificirati kao državne potpore ne mogu opravdati dugotrajnost prethodnog ispitivanja spornih mjera. Kada je 3. listopada 1995. bila pozvana da djeluje, Komisija je trebala biti sposobna donijeti odluku kojom bi utvrdila da različiti sporni oblici financiranja i subvencije ne predstavljaju državne potpore, ili da su, iako predstavljaju državne potpore, spojivi sa zajedničkim tržištem, ili da zbog ozbiljnih poteškoća mora pokrenuti postupak na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora, čime bi se svim zainteresiranim osobama, a osobito podnositelju pritužbe i državama članicama, omogućilo da se očituju. Inače, u vremenu koje je proteklo mogla je donijeti i hibridnu odluku u kojoj je, ovisno o okolnostima, mogla kombinirati navedene tri odluke (vidjeti u tom smislu presudu Prvostupanjskog suda od 17. veljače 1998., Pantochim/Komisija, T-107/96, Zb., str. II-311., t. 51.). Osim toga, valja podsjetiti da, ako država članica dvoji o tome hoće li mjere koje predlaže biti kvalificirane kao državne potpore, svoje interese može zaštитiti tako da svoj prijedlog prijavi Komisiji, koja je tada dužna zauzeti stajalište u roku od dva mjeseca jer se u suprotnome potpora smatra postojećom potporom koja podliježe nadzoru na temelju članka 93. stavaka 1. i 2. Ugovora, a predmetna država članica svoj plan može provesti nakon što o njemu prethodno obavijesti Komisiju (presuda Suda od 11. prosinca 1973., Lorenz, 120/73, Zb., str. 1471., t. 4.). Ta se sudska praksa temelji na potrebi vođenja računa o legitimnim interesima predmetne države članice da bude brzo

obaviještena o svojem pravnom položaju. Ta potreba, međutim, ne postoji kada je država članica provela mjere, a o tome nije prethodno obavijestila Komisiju (presuda Suda od 11. srpnja 1996., SFEI i dr., C-39/94, Zb., str. I-3547., t. 48.). U tom slučaju, kao što je Sud pojasnio, izravna primjenjivost zabrane provedbe iz članka 93. stavka 3. zadnje rečenice Ugovora odnosi se na svaku potporu koja se provodi, a da nije bila prijavljena (gore navedena presuda SFEI i dr., t. 39.). Kada država članica nije prijavila planiranu potporu, kao što je ovdje slučaj, ima absolutnu zabranu provedbe planiranih mjeru, čije kršenje može sankcionirati svaki nacionalni sud. Iz toga proizlazi da u ovom slučaju Komisija nikako ne može opravdati svoje nezauzimanje stajališta pozivanjem na činjenicu da bi pokretanje postupka iz članka 93. stavka 2. Ugovora podrazumijevalo obustavu dodjele spornih potpora.

- 79 Uostalom, nesporno je da Komisija još uvijek nije donijela odluku.
- 80 Iz prethodnoga proizlazi da je propust Komisije da djeluje nastupio 3. prosinca 1995., odnosno dva mjeseca nakon 3. listopada 1995., dana kada je Komisija bila pozvana da djeluje, jer nije donijela odluku kojom bi utvrdila da predmetne državne mjeru ne predstavljaju potpore u smislu članka 92. stavka 1. Ugovora ili da te mjeru treba klasificirati kao potpore u smislu članka 92. stavka 1. Ugovora koje su, međutim, spojive sa zajedničkim tržištem na temelju članka 92. stavaka 2. i 3. Ugovora ili da treba pokrenuti postupak na temelju članka 93. stavka 2. Ugovora, odnosno jer s obzirom na okolnosti nije donijela kombinaciju tih triju mogućih odluka.
- 81 Posljedično, zahtjev za utvrđenje propusta, u dijelu u kojem se zahtijeva utvrđenje da je Komisija nezakonito propustila donijeti odluku na temelju članaka 92. i 93. Ugovora, treba smatrati osnovanim.

Navodni izostanak djelovanja na temelju članka 85. Ugovora

- Tužbeni razlozi i argumenti stranaka
- 82 Tužitelj tvrdi da mu je Komisija po okončanju faze prethodnog ispitivanja morala poslati obavijest iz članka 6. Uredbe br. 99/63. Budući da Komisija nije ispunila tu obvezu, propustila je djelovati.
- 83 U svojim primjedbama na dopis od 15. svibnja 1997. koji je poslan u skladu s člankom 6. Uredbe br. 99/63, tužitelj tvrdi da se taj dopis ne može smatrati zauzimanjem stajališta odnosno dopisom kojim propust može prestati. S tim u vezi ističe da je taj dopis vrlo nedostatno obrazložen pa čak i zakašnjeli, posebno s obzirom na to da je istraživačka trajala već četiri godine i da u konačnici predstavlja tek neopravdani pokušaj Komisije da iskoristi sudsku praksu Suda prema kojoj propust prestaje kad tužena institucija zauzme stajalište. Napominje da se dopis Komisije može smatrati zauzimanjem stajališta u smislu presude Suda od 18. listopada 1979., GEMA/Komisija (125/78, Zb., str. 3173.) samo ako je on u skladu sa zahtjevom iz članka 6. Uredbe br. 99/63, a posebno ako su u njemu navedeni razlozi za zauzimanje stajališta.
- 84 Tužitelj napominje da se razlog na koji se poziva Komisija kako ne bi primijenila članak 85. Ugovora, odnosno činjenica da je France-Télévision jedinstveni poslovni subjekt, temelji se na odgovorima France 2 i France 3 od 10. studenoga 1993. i na dopisu TF1 od 30. travnja 1993. Dakle, ni složenost spisa ni rezultati studije nisu

mogli ni najmanje utjecati na osobito šturi sadržaj dopisa od 15. svibnja 1997. Ni kad Komisija tvrdi da ne postoji interes Zajednice, ne uzima u obzir argumente i dokumente iz dopune pritužbi podnesene 10. ožujka 1997. Posljedično, tužitelj predlaže Prvostupanjskom sudu da pozove Komisiju da mu dostavi propisno obrazložen odgovor koji bi mu pojasnio stvari i omogućio da odredi je li primjereno ili ne tražiti da o propustu odluči Prvostupanjski sud.

- 85 Tuženik se poziva na argumente koje je iznio u okviru ispitivanja prigovora koji se temelje na povredi članka 92. Ugovora.
- 86 Tuženik nadalje tvrdi da dopis koji je 15. svibnja 1997. poslao tužitelju predstavlja zauzimanje stajališta u skladu s člankom 6. Uredbe br. 99/63 kojim propust prestaje. Zato više nije potrebno da Prvostupanjski sud odluči o tom dijelu tužbe.
- 87 Intervenijent se poziva na argumente tuženika.
- Ocjena Prvostupanjskog suda
- 88 Iz sudske prakse proizlazi da dopis podnositelju pritužbe koji je u skladu sa zahtjevima iz članka 6. Uredbe br. 99/63 predstavlja zauzimanje stajališta u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora (prethodno navedena presuda GEMA/Komisija, t. 21.). Takvim zauzimanjem stajališta prestaje propust Komisije da djeluje, a tužba zbog propusta koju je podnio navedeni podnositelj pritužbe postaje bespredmetnom (presuda Suda od 18. ožujka 1997., Guérin automobiles/Komisija, C-282/95 P, Zb., str. I-1503., t. 30. i 31.).
- 89 Valja, dakle, ispitati u kojoj se mjeri dopis koji je 15. svibnja 1997. Komisija uputila tužitelju može smatrati obaviješću na temelju članka 6. Uredbe br. 99/63.
- 90 S tim u vezi Prvostupanjski sud utvrđuje da je dopis od 15. svibnja 1997., u kojem se izrijekom poziva na članak 6. Uredbe br. 99/63, u skladu sa svim formalnim zahtjevima iz tog članka. Naime, nakon davanja sažetog prikaza prigovora iz pritužbe, podnositelj pritužbe obavještava se o razlozima za odbacivanje pritužbe te mu se daje rok, u ovom slučaju od dva mjeseca, u kojem se može dodatno pisano očitovati.
- 91 Ipak, tužitelj tvrdi da je dopis od 15. svibnja 1997. vrlo šturo obrazložen pa čak i zakašnjeli, pa se ne može smatrati zauzimanjem stajališta kojim propust prestaje.
- 92 Taj se argument ne može prihvati. Naime, u svojem dopisu od 15. svibnja 1997. Komisija navodi dva razloga na temelju kojih je donijela odluku da ne može prihvati pritužbu tužitelja u kojoj se on poziva na povredu članka 85. Ugovora, što je jedini dio tužbe koji valja razmotriti u okviru ovog ispitivanja. Prvo, Komisija navodi da ni France 2 ni France 3, budući da pripadaju istoj grupi i da su pod kontrolom jednog zajedničkog predsjednika koji osigurava jedinstveno upravljanje, nemaju stvarnu autonomiju na tržištu, nego čine jednu gospodarsku cjelinu tako da se u skladu sa sudskom praksom (presuda Suda od 24. listopada 1996., Viho/Komisija, C-73/95 P, Zb., str. I-5457.) njihov navodno nezakonit dogovor ne može smatrati protivnim članku 85. Ugovora. Drugo, Komisija smatra da su u ovom slučaju ispunjeni uvjeti za odbacivanje tužbe zbog nedostatnog interesa Zajednice jer se „u tome ne uočava znatan učinak na trgovinu unutar Zajednice”.

- 93 Čak i pod pretpostavkom da je, kao što to tvrdi tužitelj, obrazloženje u dopisu od 15. svibnja 1997. upitno i šturo, takav prigovor nije relevantan za pitanje je li Komisija zauzela stajalište u smislu članka 175. Ugovora.
- 94 Zato se dopis od 15. svibnja 1997. mora smatrati obaviješću u skladu s člankom 6. Uredbe br. 99/63 kojom možebitni propust Komisije prestaje.
- 95 To znači da ne treba odlučivati o zahtjevu za utvrđenje propusta u dijelu u kojem se zahtjevom želi utvrditi da je Komisija nezakonito propustila djelovati na temelju članka 85. Ugovora.
- Navodni propust djelovanja na temelju članka 90. Ugovora
- Tužbeni razlozi i argumenti stranaka
- 96 Tužitelj ističe da je dopis Komisije od 15. svibnja 1997. kojim ga je ona obavijestila o svojoj namjeri da ne pokrene postupak na temelju članka 90. Ugovora tako što da ga praktički nema i podnositelju pritužbe ne omogućava da na njega iznese bilo kakvu korisnu primjedbu. Tužitelj zaključuje da propust Komisije nije prestao dopisom od 15. svibnja 1997. jer se taj dopis ne može smatrati stvarnim zauzimanjem stajališta.
- 97 Komisija ističe da dopis od 15. svibnja 1997. sadržava i analizu činjenica u vezi s člankom 90. Ugovora iako se tom odredbom podnositelju pritužbe ne daje nikakvo pravo u vezi s tim.
- 98 Intervenijent tvrdi da je stajalištem o primjenjivosti članka 90. Ugovora koje je Komisija zauzela u dopisu od 15. svibnja 1997., tužba zbog propusta u svakom slučaju postala bespredmetnom.
- Ocjena Prvostupanjskog suda
- 99 Valja ispitati u kojoj mjeri dopis Komisije od 15. svibnja 1997. predstavlja zauzimanje stajališta u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora, kojim prestaje propust Komisije da djeluje i zbog kojega tužba zbog propusta postaje bespredmetnom u dijelu u kojem se odnosi na navodni propust Komisije da djeluje na temelju članka 90. Ugovora.
- 100 Prvostupanjski sud ustvrđuje da je Komisija u svojem dopisu od 15. svibnja 1997., prvo, obavijestila tužitelja da, nakon što je ispitala osnovanost njegovih prigovora na temelju članka 90. Ugovora, nije mogla ustvrditi da činjenice navedene u pritužbi predstavljaju povredu i, drugo, da je navela razloge zbog kojih ne namjerava pokrenuti postupak na temelju članka 90. Ugovora.
- 101 Znaci, iz sadržaja tog dopisa i konteksta u kojem je bio sastavljen jasno proizlazi da je Komisija, kada je tužitelju poslala dopis od 15. svibnja 1997., smatrala da na temelju informacija koje je prikupila ne može prihvatići dio njegove pritužbe koji se odnosi na navodnu povredu članka 90. Ugovora.

- 102 Inače, kao što je prethodno navedeno, prigovor koji se temelji na navodno pogrešnom ili nedostatnom obrazloženju nije relevantan za pitanje je li Komisija zauzela stajalište u smislu članka 175. Ugovora.
- 103 Proizlazi da je dopisom od 15. svibnja 1997. koji je uputila podnositelju pritužbe Komisija zauzela stajalište u smislu članka 175. drugog stavka Ugovora i da zato više nema potrebe odlučivati o zahtjevu za utvrđenje propusta u dijelu u kojem se njime želi ishoditi utvrđenje da je Komisija nezakonito propustila djelovati na temelju članka 90. Ugovora.

Podredna tužba za poništenje

- 104 Tužitelj podredno tvrdi da u dijelu u kojem dopis Komisije od 11. prosinca 1995. predstavlja odluku o odbacivanju njegove pritužbe od 10. ožujka 1993., Prvostupanjski sud treba tu odluku proglašiti nezakonitom jer se njome ne utvrđuje povreda članaka 85., 90. i 92. Ugovora. Iako je u svojoj replici formalno potvrdio da je Komisija priznala da dopis od 11. prosinca 1995. ne predstavlja zauzimanje stajališta u smislu članka 175. Ugovora, tužitelj je ipak izjavio da, ako Prvostupanjski sud zauzme suprotno stajalište, želi ostati pri svojoj podrednoj tužbi za poništenje.
- 105 Kao što proizlazi i iz suglasnih mišljenja stranaka i iz ocjene Prvostupanjskog suda u okviru tužbe zbog propusta, dopis od 11. prosinca 1995. samo je informativne naravi i ne sadržava zauzimanje stajališta Komisije o meritumu predmeta.
- 106 Budući da je zahtjev za poništenje bio podnesen samo podredno, o njemu ne treba odlučivati.

Troškovi

- 107 U skladu s člankom 87. stavkom 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Inače, u skladu s člankom 87. stavkom 6. istog poslovnika, u slučaju obustave postupka, Prvostupanjski sud o troškovima odlučuje po slobodnoj ocjeni.
- 108 U ovom slučaju Komisija zapravo nije uspjela u postupku. Nije se odazvala na poziv u roku iz članka 175. Ugovora te je tek 15. svibnja 1997., odnosno nakon podnošenja ove tužbe, obavijestila tužitelja o svojem zauzimanju stajališta o dijelu pritužbe od 10. ožujka 1993. u kojem se navodi povreda članaka 85. i 90. Ugovora.
- 109 Iz prethodno navedenog proizlazi da je s obzirom na okolnosti slučaja primjereno Komisiji naložiti snošenje vlastitih troškova kao i troškova tužitelja, osim troškova koji su tužitelju nastali zbog intervencije Republike Francuske.
- 110 U skladu s člankom 87. stavkom 4. Poslovnika, Republika Francuska snosi vlastite troškove kao i troškove koje je tužitelj imao zbog njezine intervencije.

Slijedom navedenog,

PRVOSTUPANJSKI SUD (treće prošireno vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. **Budući da nije donijela odluku o dijelu pritužbe o državnim potporama koju je Télévision Française 1 SA podnio 10. ožujka 1993., Komisija nije ispunila svoje obveze iz Ugovora o EZ-u.**
2. **O zahtjevu za utvrđenje propusta ne treba odlučivati u dijelu u kojem se zahtjev odnosi na propust Komisije da djeluje na temelju članka 85. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 81. UEZ-a) i članka 90. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 86. UEZ-a).**
3. **U dijelu u kojem se odnosi na propust Komisije da djeluje na temelju članka 86. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 82. UEZ-a), tužba nije dopuštena.**
4. **O podrednom zahtjevu za poništenje ne treba odlučivati.**
5. **Komisija će snositi vlastite troškove kao i troškove tužitelja, osim troškova koje je tužitelj imao zbog intervencije Republike Francuske.**
6. **Republika Francuska snosit će vlastite troškove kao i troškove koje je tužitelj imao zbog njezine intervencije.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 3. lipnja 1999.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski